Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

V ante X

urn:nbn:de:bsz:31-107476

Visual Library

in Cepionem, Parricida patriæ, nefarius vulturius Reipublicæ. Soſipater libro primo. ¶ Vulturius pro certo tali latere. Plautus Curc. Provocat me in aleam ut ego ludam: pono pallium. Ille ſuum annulum oppoſuit: invocat Planeſium: jacit vulturios quatuor. Talos arripio: invoco almam meam nutricem Heren: jacto baſilicum.

Vulturīnus, na, num, pen. prod. Quod eſt vulturis. [γυπινός. Gall. *De voutour.* Ital. *Di voltore.* Ger. Von einem Geiren. Hiſp. *De bueytre.* Pol. *Sepowi.* Vng. *Saskeſelybi.* An. *Of a grappe.*] Plin. libr. 30. cap. 4: Vulturinus ſanguis cum chamæleontis albæ (quam herbam eſſe diximus) radice & cedria tritus, lepras ſanat. Vulturina ſpecies, apud eundem lib. 10. cap. 3.

Vultŭs, hujus vultus, m. q. Propriè dicitur habitus ſive ſtatus faciei, qui pro animi affectibus alius atque alius oſtenditur. [פנים *panim.* πρόσωπον. Gall. *Viſage, viaire, trongne, face.* Ital. *Volto, faccia.* German. Angeſicht. Hiſpan. *Cara, el geſto de la cara, la haz.* Polon. Twarȝ. Vngar. *Vekintet arcza.* Ang. *The viſage, or countenance.*] Dictus vultus à verbo volo, ſicut à color cultus. Cicero in Piſonem: Non enim nos color iſte ſervilis, non piloſæ genæ, non dentes putridi deceperunt: oculi, ſupercilia, frons, vultus denique totus, qui ſermo quidam tacitus mentis eſt, hic in fraudem homines impulit: hic eos, quibus erat ignotus decepit, &c. Cicero libro 3. de Oratore: Imago animi vultus eſt, indices oculi. Plinius libro 7. cap. 19: Socratem clarum ſapientia eodem ſemper viſum vultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Cicero pro Cluentio: Recordamini faciem atque illos ejus fictos, ſimulatoſque vultus. Idem 1. de Legibus: Et is qui appellatus vultus, qui nullo in animante eſſe, præter hominem poteſt, indicat mores. ¶ Apud poëtas tamen non rarò vultus accipitur pro facie. Martialis libro 1: Dum nulla teneri ſordent lanugine vultus. Ovidius libro 3. Metamorphoſeos: Quid moror interea crudelia vulnera lymphis Abluere & ſparſos immitti ſanguine vultus? Antiqui protulerunt vultum, neutro genere: quod & Nonius annotavit. Ennius: Averſabantur ſemper vos veſtraque vulta. Lucret. lib. 4: -ſed quod utriuſque figuræ Eſſe vides miſtim referentes vulta parentum.

Vultĭcŭlŭs, diminutivum eſt, Vultus ſeveritas [τὸ προσωπίδιον ſeu προσωπεῖον. Gal. *Petit viſage.* Ital. *Picciola faccia.* Germ. Angeſichtlin. Hiſp. *Pequenna cara y haz.* Pol. *Twarȝyczka.* Vng. *Kemeny tekintet.* Ang. *A litle viſage.*] Cic. ad Att. lib. 14: Non te Bruti noſtri vulticulus ab iſta oratione deterret.

Vultŭōſŭs, vultuoſa, vultuoſum, Triſtis, ſeverus, vel nimia vultus oſtentatione, & mutatione, quod mimicum eſt & ſcenicum. [προσωπώδης. Gall. *Qui tient contenance & viſage ſevere & grave.* Ital. *Chi ha volto ſevero, e grave.* Germ. Eines ernſthafftigen Angeſichts. Hiſpan. *Coſa con geſtos ò viſajes torcidos.* Polon. *Ten ktory ſrogien ieſt twarȝy.* Vngar. *Zomoru, komor valtoſo nehez tekintetu.* Ang. *Of an heavie and ſad countenance.*] Cicero in Oratore: In quo quum effeceris, nequid ineptum ſit aut vultuoſum. Quintilianus libro 11. capite ultimo: Quare non immeritò reprehenditur pronuntiatio vultuoſa, & geſticulationibus moleſta, & vocis mutationibus reſultans. ¶ Vultuoſa frons apud Apuleium pro tetrica legitur, & ad ſeveritatem compoſita. Ait enim libro tertio Metam. Longè diſſimilis advenit, non læta facie, ſed vultuoſa fronte, rugis inſurgentibus aſſeverabat.

Vŭlvă, vulvæ, f. p. Vtriculus ille in fœminis, in quo fœtus fit conceptus. [רחם *rechem.* δελφὺς, μήτρα. Gall. *L'amarri, la matrice.* Ital. *Matrice.* German. Die Bermuter. Belg. Die Bärmoeder. Hiſpan. *Vientre donde concibem las hembras.* Polon. *Samicȝy miſſod, item niewieſcȝi ȝywoth.* Vngar. *Méz.* Ang. *The wombe of a woman.*] Dicta vulva, quaſi volva, quòd fœtus ea involvatur. Propriè autem vulva eſt brutorum animantium: uterus autē mulierum. Plinius libro 11. cap. 37: Fœminis eadem omnia, præterque veſicæ junctus utriculus: unde dictus Vterus, quos alio nomine locos appellant: in reliquis animantibus, vulvam. Vulvam ſuillam Romani in deliciis habuêre, præſertim ejectitiam. Nam quæ effœtis à partu eximebatur (quam *porcariam* vocabant) tanquā lividam, & macram rejiciebant. Plinius loco jam citato: Vulva ejecto partu melior quàm edito. Ejectitia vocatur illa, hęc porcaria, primiparæ ſuis optima. Contrà effœtis à partu, præterquam eodem die ſuis occiſæ, livida ac macra. Nec novellarum ſuum præterquam primipararum probantur, potiuſque veterum, necdum effœtarum, & biduo ante partum, aut poſt partum, aut quo ejecerint die. Mart. Te fortaſſe magis capiet de virgine porca, Me materna gravi de ſue vulva capit. ¶ Quandoque accipitur vulva, pro ore vulvæ: hoc eſt, pro ipſo pudendo muliebri. Iuvenalis Satyra ſexta: -adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ. ¶ Plinius quoque boletorum prorumpentium in ovi ſpeciem album illud involucrum, Volvam nuncupat. Plin. lib. 22. cap. 22: Volvam enim terra ob hoc prius gignit ipſum poſtea in volva, ceu in ovo eſt luteum. Vide VOLVA.

V ante X.

V̄xŏr, uxoris, f. t. Quæ viro tradita eſt. [אשה *iſchſchah.* γυνὴ, ἄκοιτις, συνευνέτις, ἄλοχος. Gall. *Femme mariée.* Ital. *Moglie, mogliera, donna.* Ger. Ein Eheſraw/oder Eheweib. Belg. Een huysvrou. Hiſpan. *Muger caſada generalmente.* Pol. *Zona, mał żonka.* Vng. *Feleſeg haȝas tars.* Ang. *A wife.*] Terent. in Adelph. Vxor ſine dote veniet. Cicero pro Sextio: Duxit uxorem paupe rrimo viri optimi & calamitoſiſſimi filiam C. Scipionis. Idem libro 2. de Oratore: Ex tui animi ſententia tu uxorem habes? Virgil. 8. Ecloga: Mopſe novas incide faces, tibi ducitur uxor. Horat. libro 1. Epiſt. 2: Quæritur argentum, pueriſque beata creandis Vxor. Dictas autem putat uxores Servius quaſi unxores, ab ungendo, quòd antequam limen mariti tranſirent, poſtes averruncandórum malorum cauſa ungerent. Verba ejus ſunt hæc in librum 4. Aeneidos: Mos erat, ut nubentes puellæ, ſimul quum veniſſent ad limen mariti, poſtes antequam ingrederentur, ornarent laneis vittis, & oleo ungerent: & inde Vxores dictæ ſunt, quaſi unxores. Plinius quoque lib. 28. cap. 9. ſcribit novas nuptas mariti domū intrantes, ſolenne habuiſſe adipe poſtes inungere.

V̄xorcŭlă, uxorculæ, diminutivum, Ab uxore blandiendi gratia deductum. [γυναικάριον, γαμετίον. Gall. *Femmelette mariée.* Ital. *Mogliereтта.* Germ. Eheweiblin. Hiſpan. *Pequenna muger caſada.* Pol. *Zonka.* Vng. *Feleſegetske haȝas tarſotska.* Ang. *A litle wife.*] Plautus Caſina: Eia uxorcula.

V̄xōrĭŭs, uxoria, uxorium, Quod eſt uxoris, vel quod ad uxorem pertinet: [γυναικεῖος. Gall. *De femme mariée.* Ital. *Della moglie.* Ger. Eine Eheweib zugehörig. Hiſ. *Coſa perteneſciente à muger caſada.* Pol. *Do mał' żonki przynaleząca.* Vngar. *Feleſeghez valo ſeleſegenie.* Ang. *Of a wife or belonging to a wife.*] ut Res uxoria. Cic. lib. 3. Offic. In arbitrio rei uxoriæ melius, æquius. Tacitus libro 3: Quod honeſtius, quàm uxorum levamentum? Ovid. lib. 2. de Arte amandi: Hoc decet uxores: dos eſt uxoria lites. ¶ Vxoria forma, à Phavorino apud Gellium lib. 5. cap. 11, vocatur forma media inter pulcherrimā, & deformiſſimā, quæ ſcilicet & nimiæ pulcritudinis periculo, & ſummo deformitatis odio vacat: quā Ennius in Menalippa Statam formā appellat. ¶ Aliquando Vxorius, dicitur qui uxori nimis inſervit. [φιλογύναιος. Gall. *Qui ſe laiſſe gouverner à ſa femme.* Ital. *Chi ſi laſcia governare alla moglie.* Germ. Ein Weibermañ/der ſeiner Ehefrawen wol vorgeben kan/oder nachgeben. Hiſp. *Que ſe govierna por ſu muger.* Polon. *Lisȝȝonka.* Ang. *One that is in his wifes ſubjection.*] Virgil. 4. Aen. -tu nunc Carthaginis altæ Fundamenta locas, pulcramq; uxorius urbem Extruis?

X

X LITERA ſemivocalis eſt, ę, quæ vim duplicis conſonantis habet, pro quà modò cs, modò gs, primitus utebãtur, ut Apecs, Gregs: pro quibus nunc Apex, Grex dicimus. Quintil. lib. 1. cap. 4: Et noſtratum ultima X, quà tamē carere potuimus, ſi nō quæſiſſemus. Latini hoc elementū, quòd vaſtioris ſoni videret', quibuſdā dictionibus exemeruntunde pro vexillo Velum, pro axilla Alam, pro paxillo Palum dicere maluerunt. Quod & ipſum teſtatur Cicero in Oratore ad Brutū: Quemadmodum (*inquit*) Axilla noſter Ala factus eſt, fuga vaſtioris literæ: quam literam etiam è maxillis, è taxillis, & vexillo, & paxillo conſuetudo elegans Latini ſermonis evellit. Contrà Attici exactiſſimi elegantiæ omnis judices, ſępè repudiato *s*, eandem tanquam ſoni amabilioris, temperatioriſque ſuſurri, ſunt amplexi. Nam & ξύμφορα, & ξυμμάχειν, & ξυμπάσιν dicunt, pro quibus communis lingua συμφορά, συμμάχειν, & συμπάσιν agnoſcit. ¶ X litera apud veteres, quemadmodum etiam hodie apud nos, nota fuit numeri denarii: quemadmodū V, q dimidiata pars eſt literę X, nota eſt numeri quinarii. Hinc factum eſt, ut in vetuſtis codicibus hæc nota aliquando inveniatur pro denario Romano: hoc eſt, pro genere numiſmatis, quod quatuor valebat numis ſeſtertiis. Plin. lib. 12. cap. 12: Quod minore folio eſt, Meſoſphærum appellatur: emitur X. LX. Laudatiſſimum microſphærum è minimis foliū: pretiū ejus X. LXXV. Si vel ſola vel poſt alias ponatur, ſignificat numerū denariū, quemadmodū V, quę dimidia pars eſt literę X, quinariū. Quòd ſi tamen præponatur literæ vel C, vel D, vel M, vel L, decē detrahit & tollit

X ante A